

Asia: VN/23585/2023

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen toimivuudesta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat olleet yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamiseen liittyvät merkittävimmät hyödyt ja haasteet?

Oikeusministeriö on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa yleisen tietosuoja-asetuksen toimivuudesta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista. Puolustusministeriö antaa lausunnon koko puolustushallinnon osalta.

Puolustusvoimien pysyvissä ja tilapäisissä rekistereissä tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yleislakina henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018, jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki) ja erityislakina henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (332/2019, jäljempänä HEPPU-laki).

Puolustusvoimien henkilötietojen käsittelyssä EU:n tietosuoja-asetuksen 2016/679 ja tietosuojalain (1050/2018) soveltamisalan piiriin jää pääosin henkilötietojen käsittely työnantajatoiminnassa, MPKK:n opetuksen ja tutkimuksen järjestämisessä, tiedonhallinnan järjestämisessä, työterveyshuollossa, kirjastotoiminnassa sekä eräät yksittäiset viestinnälliset ja logistiset rekisterit.

Sekä tietosuoja-asetuksen että rikosasioiden tietosuojadirektiivin soveltamisalasäännöksissä on nimenomaisesti rajattu niiden soveltamisalojen ulkopuolelle henkilötietojen käsittely, jota suoritetaan sellaisen toiminnan yhteydessä, joka ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan. Valtaosa Puolustusvoimien toiminnasta ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, eikä sen enempää tietosuoja-asetus kuin tietosuojadirektiivikään siksi kyseisten tehtävien hoitamisen yhteydessä velvoita Puolustusvoimia. Tämä tarkoittaa sitä, että Puolustusvoimissa n. 90 % asioista ei kuulu tietosuoja-asetuksen alaisuuteen.

Yleisen tietosuoja-asetuksen merkittävimpanä hyötynä on Puolustusvoimien osalta se, että tietoisuus tietosuojaan liittyen on kasvanut ja tietosuoja tunnistetaan koko ajan paremmin. Puolustusvoimat joutuu päivittäisessä toiminnassaan käymään läpi omia toimintatapojaan sekä viranomaisena tunnistamaan tietosuojan vaatimukset paremmin. Veloitteiden parempi huomioiminen parantaa rekisteröityjen oikeusturvaa, heidän luottamustaan henkilötietojen käsittelyyn sekä myös organisaation toimintaa.

Puolustusvoimilta saadun tiedon mukaan suurin haaste koskee yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisen ja toimivuuden vaikeaselkoisuutta ja tulkinnanvaraisuutta erityisesti silloin, kun toimitaan yhteistyökumppaneiden kanssa. Lisäksi esimerkiksi julkisuuslain, julkisuusperiaatteen ja tietosuoja-asetuksen yhteensovittaminen on hankalaa, ja erityisesti julkisuuslain 16 §:n 3 momentti aiheuttaa yhteensovittamisvaikeuksia Puolustusvoimissa.

Onko tietosuojalaki koettu yleisesti toimivaksi? Minkälaisia haasteita sen soveltamisessa on ilmennyt?

Puolustusvoimissa sovellettava lainsäädäntö liittyen tietosuojaan on joissain tilanteissa osoittautunut hyvinkin joustamattomaksi viittaus-säännösten vuoksi kuin myös sen takia, että erilaisten rekistereiden perustaminen on rajoitettua. Jos esimerkiksi todetaan, että jokin toiminta olisi Puolustusvoimista annetun lain (551/2007, jäljempänä PV-laki) 2 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin liittyvää, niin erityislakina tulee soveltaa HEPPU -lakia ja tarkastella, mikä HEPPU -lain 4 §:ssä tarkoitettu rekisteri asiaan silloin liittyisi. Jos mikään rekistereistä ei sovellu – ja mahdollisuus perustaa muu rekisteri poistettiin lakia säädettäessä – tarkoittaa tämä sitä, että tarvittavat Puolustusvoimien ydintehtäviin liittyvät mahdolliset uudet rekisterit perustetaan muuttamalla HEPPU -lakia. Tietosuoja-asetuksen soveltaminen ei siis ratkaise asiaa tilanteissa, joissa kyse on PV-lain 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta.

Tietosuoja-asetusta, kansallista tietosuojalakia ja niitä täydentäviä erityislakeja pidetään Puolustusvoimissa edelleen vaikeana ja erityistä perehtymistä edellyttävänä kokonaisuutena. Kokonaisuuden riittävän kattava kouluttaminen vaatii resursseja ottaen huomioon koulutettavan henkilöstön suuren määrän.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaa sääntelyliikkumavaraa käytetty EU:ssa ja Suomessa tarkoituksenmukaisella tavalla? Jos ei, miten ja minkälaisia tilanteita varten tietosuoja-asetuksen sääntelyliikkumavaraa tulisi käyttää eri tavoin kuin on tehty?

-

Millä toimialoilla yleistä tietosuoja-asetusta on pantu täytäntöön tehokkaasti ja onnistuneesti huomioiden asetukselle asetetut tavoitteet edistää rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien toteutumista sekä edistää tiedon vapaata liikkuvuutta EU-alueella?

-

Minkälaisia haasteita on ilmennyt yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen lainsäädännön tai muun EU-lainsäädännön yhteensovittamisessa eri soveltamistilanteissa?

Puolustusvoimien näkemyksen mukaan tietosuoja-asetusta täydentävästä kansallisesta lainsäädännöstä olisi hyvä saada koottua EU-tasoisia tietoa.

Onko eri jäsenvaltioiden tietosuojalainsäädäntöjen eroavaisuuksiin ja täytäntöönpanoon liittyen tunnistettu haasteita? Jos on, minkälaisia haasteita?

-

Ovatko Euroopan tietosuojaneuvoston antamat ohjeet auttaneet käytännön soveltamistilanteisiin liittyvien ratkaisujen tekemisessä? Mitä yleisen tietosuoja-asetuksen tulkintaa koskevia ohjeita vielä tarvittaisiin?

-

Onko edustamanne organisaatio ollut mukana laatimassa yleisen tietosuoja-asetuksen 40 artiklan mukaisia käytännesääntöjä tai harkinnut niiden laatimista? Mitkä ovat käytännesääntöjen laatimiseen liittyviä merkittävimpiä hyötyjä ja haasteita?

-

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvä seuraamusjärjestelmä Suomessa tehokas ja tarkoituksenmukainen? Mitä merkittävimpiä hyötyjä ja haasteita seuraamusjärjestelmään liittyy?

-

Ovatko yleisen tietosuoja-asetuksen kansainväliset tiedonsiirtomekanismit toimivia vai tulisiko niitä kehittää edelleen ja miten niitä tulisi kehittää edelleen? Mitkä ovat olleet kansainvälisiin tiedonsiirtoihin liittyvät merkittävimmät hyödyt ja haasteet?

Tiedonsiirto EU:n ulkopuolella sekä riskien- ja vaikutustenarvointien tekemiset ovat Puolustusvoimissa haaste, sillä esimerkiksi tietojen siirtymisen estämistä on vaikea tosiasiallisesti varmistaa.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen ns. laajennettu alueellinen soveltamisala, joka kattaa myös EU:n markkinoilla toimivien kolmansien maiden toimijoiden suorittaman henkilötietojen käsittelyn, toiminut tarkoituksenmukaisella tavalla? Olisiko yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvää yhteistyötä kolmansien maiden kanssa tarpeen kehittää ja miten?

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen I lukuun – Yleiset säännökset

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen II lukuun – Periaatteet

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen III lukuun – Rekisteröidyn oikeudet

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IV lukuun – Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen V lukuun – Henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IV lukuun – Riippumattomat valvontaviranomaiset

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen VII lukuun – Yhteistyö ja yhdenmukaisuus

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen VIII lukuun – Oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IX lukuun – Tietojenkäsittelyyn liittyviä erityistilanteita koskevat säännökset

-

Nordström Hanna
Puolustusministeriö

Lapinlampi Joonas
Puolustusministeriö